

Thedenius Botaniska exkursioner i Stockholmstrakten X

BEARBETAD AV MORA ARONSSON

Den tionde av Thedenius exkursionen går till Nacka, Erstavik och Duvnäs (Thedenius 1859). För bakgrunden till denna historiska exkursionsguide hänvisar jag till Daphne nr 1 1993.

På bergväggar i Stadsgården växer grusbräcka *Saxi fręga tridactylites* och på ballastplatsen förekommer stundom vallsenap *Sisymbrium irio*, svartsenap *Brassica nigra*, gulreseda *Reseda lutea* och fęrgreseda *R. luteola* med flera fręmlingar; vid Tjърhovsgatan: Dansk kърvel *Anthriscus cerefolium* samt rędmalva *Malva sylvestris* och myskmalva *M. moschata*.

Vid Danvikstull finner man klippfibblor *Hieracium* grupp *Oraeada*, sandmaskrosor *Taraxacum* sektion *Erythrosperma*, bergkяrel *Erysimum hieracifolium*, trubbhagtorn *Crataegus monogyna*, liten sprötmosa *Eurhynchium pulchellum* och silverbryum *Bryum argenteum* med kapslar; i den del av Hammarbysjө som stręcker sig till Danviken: Vattenstяkra *Oenanthe aquatica*, vattenblink *Hottonia palustris*, vit näckros *Nymphaea alba*, gul näckros *Nuphar luteum*, sjöranunkel *Ranunculus lingua*, vattenfräne *Rorippa amphibium*, rosenpilört *Persicaria minor*, vattenaloe *Stratiotes aloides*, rosnate *Potamogeton alpinus*, lęngnate *R. praelongus*, krusnate *P. crispus*, bandnate *P. compressus*, trubbnate *R. obtusifolius* och uddnate *R. friesii*, bredkaveldun *Typha latifolia* och kallgräs *Catabrosa aquatica*. Vid Danviks hospital har linsnјrja *Cuscuta epilinum*, lindјdra *Camelina alyssum*, fęrgreseda *Reseda luteola* och linrepe *Lolium remotum* brukat vęxa. Vid Danvikskrokar, dels vid sjјlva sjöstranden, dels i backslutningarna, finns spјtistel *Carlina vulgaris*, stormјra *Galium album*, rędkърvel *Torilis japonica*, strandfräne *Rorippa sylvestris*, myskmalva *Malva moschata*, strandviol *Viola persicifolia*, sprödare *Myosoton aquaticum*, grendunört *Epilobium roseum*, äppelros *Rosa rubiginosa*, lövbinda *Fallopia dumetorum*, vattenpilört *Persicaria amphibia*, strandskręppa *Rumex maritimus*, storskręppa *R. aquaticus* x *hydrolapathum*, gręsnate *Potamogeton gramineus*, kamјxing *Cynosurus cristatus* och liten klotmosa *Mannia pilosa*; vid Danvikskјlla: Kјllarv *Stellaria alsine*, kјllört *Montia fontana*, kјrrbręken *Thelypteris palustris*, lundsprötmosa *Eurhynchium hians* med kapslar, pygmefickmosa *Fissidens exilis*, hinnkrusmosa *Weissia brachycarpa* och stor huvmosa *Physcomitrium pyriforme*; vid Henriksdal: Kopparbryum *Bryum alpinum* med kapslar, liten gręvlingmosa *Pogonatum nanum*, jordskruvmosa *Tortula subulata*, *Lecidoma demissa* och *Lecidea hypnorum*; vid Hermansdal: Finnoxel *Sorbus hybrida*; vid Finn-

boda: Malört *Artemisia absintum* ymnigt, stormјra *Galium album*, bolmört *Hyoscyamus niger*, sandvita *Berteroa incana*, nattglim *Silene noctiflora*, trubbhagtorn *Crataegus monogyna*, luddros *Rosa sherardii*, hjortron *Rubus chamaemorus*, vęstlig hakmosa *Rhynidiadelphus loreus*, skruvgrimmia *Grimmia funalis*, klippskapania *Scapania nemorea*, rostlummermosa *Tetralophozia setiformis*, klipprostmosa *Marsupella emarginata*; vid Hęstholmsundet: Duvnјva *Geranium columbinum*, vingmosa *Dryptodon patens*, skruvknölmossa *Oncophorus virens*, nervveckmosa *Diplophyllum albicans*, myrlummermosa *Barbilophozia kunzeana*, trјdporella *Porella platyphylla*, *Lecidoma demissa* och *Lecidea hypnorum*, *L. betulicola*, ockraröd skivlav *L. silacea*, *Toninia squalida*, *Schaereria cinereorufa*, blodlav *Mycoblastus sanguinarius*, *Amygdalaria panaeola*, grј navellav *Umbilicaria vellea* samt sipperlav *Dermatocarpon minutum* och liten kalklav *Endocarpon pusillum*.

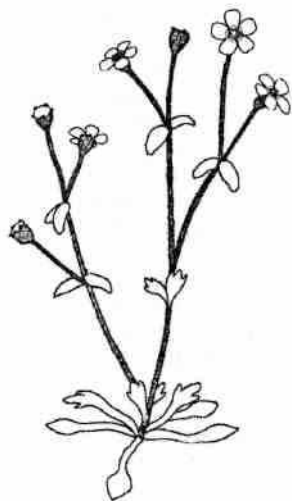
På Hęstholmen växer strandtrift *Armeria maritima*, lunddraba *Draba muralis*, vјrfingerört *Potentilla crantzii*, ękerbјr *Rubus arcticus*, vјrvicker *Vicia lathyroides*, brunklöver *Trifolium spadiceum* och jordklöver *T. campestre*, Adam och Eva *Dactylorhiza latifolia*, sandlök *Allium vineale*, flentimotej *Phleum phleoides* och myskgräs *Hierochloę odorata*.

Vid Gјddviken förekommer stјnds *Senecio jacobaeae*, lungört *Pulmonaria obscura*, trolldruva *Actaea spicata* och krikon *Prunus domestica* ssp. *institia*; på bergen mellan Gјddviken, Finnoda och Lugnet: Klibbkorsört *Senecio viscosus* och bergkorsört *S. sylvaticus*, duvnјva *Geranium columbinum*, murruta *Asplenium ruta-muraria* och *A. septentrionale* x *trichomanes*, solgrimmia *Grimmia montana*, vingmosa *Dryptodon patens*, blјdaggmossa *Saetania glaucescens*, spatelbrosklav *Ramalina pollinaria*, dvјrghedlav *Cetraria odontella*, hedlav *Coelocaulon aculeatum* med apotecier, korallblylav *Parmeliella triptophylla*, *Caloplaca crenularia*; vid Lugnet: Kornvallmo *Papaver rhoeas*; vid Dockan: Snјrvinda *Calystegia sepium*, kungsmynta *Origanum vulgare*, strandtrift *Armeria maritima*, sјfferot *Seseli libanotis*, rosenglim *Silene armeria*, surbjörnbјr *Rubus sulcatus*, vippјrt *Lathyrus niger*, backvicker *Vicia casubica*, puktörne *Ononis repens*, getvјppling *Anthyllis vulneraria*, *Rumex longifolius* x *obtusifolius*, flen-

timotej *Phleum phleoides*, grön kavelhirs *Setaria viridis*, grusslok *Melica ciliata*, hårgräsmossa *Cirriphyllum piliferum* med kapslar, jordskrummosa *Tortula subulata* och åderlav *Peltigera venosa*.

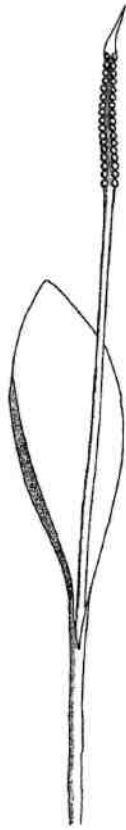
På åkrar nära vägen mellan Dockan och stora Sickla växer åkerkulla *Anthemis arvensis*, flikplister *Lamium hybridum*, odört *Conium maculatum*, riddarsporre *Consolida regalis*, rågvallmo *Papaver dubium* och spikvallmo *P. argemone*, blek jordrök *Fumaria vaillantii*, strandgyllen *Barbarea stricta*, åkerkål *Brassica ropa* ssp. *sylvestris*, korndädra *Neslia paniculata*, sandlök *Allium vineale*, gullhavre *Trisetum flavescens*; vid Stora Sickla: Flädervänderot *Valeriana sambucifolia*, duvnäva *Geranium columbinum*, vårvicker *Vicia lathyroides*, gullklöver *Trifolium aureum*, Adam och Eva *Dactylorhiza latifolia*, sandlök *Allium vineale*, skogssäv *Scirpus sylvaticus* och pygmémossa *Acaulon muticum*; vid Kungsbroviken: Stånds *Senecio jacobaea*, nässelklocka *Campanula trachelium*, kärrull *Eriophorum gracile* och strängstarr *Carex chordorrhiza*; på Sicklanäset och på åkrar mellan Stora Sickla och Nackabro: Hässleklocka *Campanula latifolia* och nässelklocka *C. trachelium*, strandgyllen *Barbarea stricta* och vitblära *Silene latifolia*; i Sickla sundet och Sicklasjön: Sjöranunkel *Ranunculus lingua*.

I närheten av Nacka bro förekommer renfana *Tanacetum vulgare*, körvel *Myrrhis odorata*, sjöranunkel *Ranunculus lingua*, sylört *Subularia aquatica*, svedje-

Grusbräcka *Saxifraga tridactylites*. Teckning: Bengt Nicolson.

näva *Geranium bohemicum*, slamkrypa *Elatine hydro-piper*, strandskräppa *Rumex maritimus*, löktåg *Juncus bulbosus*, gräsnete *Potamogeton gramineus*, vattenfickmossa *Octodiceras fontanum*; vid Nacka kvarnar: Blåeld *Echium vulgare*, mjukdån *Galeopsis ladanum*, trolldruva *Actaea spicata*, lunddraba *Draba muralis*, springkorn *Impatiens noli-tangere*, mysknäva *Erodium moschatum*, dvärghäxört *Circaea alpina*, ängsfräken *Equisetum pratense*, kloskimmermosa *Isopterygiopsis pulchella*, spärnsprötmossa *Eurhynchium praelongum*, mörk husmossa *Hylocomium umbratum*, räsvansmossa *Tbammobryum alopecurum*, bäcknäbbmossa *Bhynchostegium riparioides* med kapslar, liten sprötmossa *Eurhynchium pulchellum*, spärngräsmossa *Brachythecium starkei*, späd gräsmossa *B. reflexum*, skogsspärrmossa *Campylium sommerfeltii*, kvambäckmossa *Hygrohypnum luridum*, bäckkrypmossa *Amblystegium fluviatile*, mussvansmossa *Isothecium myosuroides*, grov fjädermossa *Neckera crispa* med kapslar, kopparbryum *Bryum alpinum* med kapslar, stor grävlingmossa *Pogonatum urnigerum*, brun sköldmossa *Buxbaumia aphylla*, lapprattmossa *Amphidium lapponicum*, strålblommossa *Schistidium apocarpum* var. *confertum*, jordskrummosa *Tortula subulata*, klogrusmossa *Ditrichum heteromallum*, liten grusmossa *D. pusillum*, myrkvastmossa *Dicranum affine*, brännmossa *Ceratodon purpureus*, kalkjordmossa *Dicranella varia*, storspormossa. *Archidium altemifolium*, knoppvitmossa *Sphagnum teres*, krokvitmossa *S. subsecundum*, flytvitmossa *S. cuspidatum*, dikesnardia *Nardia scalaris*, bäckskapania *Scapania undulata*, listslevmossa *Jungermannia gracillima*, bäckblekmossa *Chiloscyphus polyanthos*, blåsflikmossa *Lejeunea cavifolia* med kapslar, liten klotmossa *Mannia pilosa*, platt rosett *Riccia glauca*, vattengaffel *R. fluitans*, spatelbrosklav *Ramalina pollinaria*, syllav *Cladonia cornuta*, pinnlav *C. floerkeana*, fingerlav *C. digitata*, taggbägarlav *C. crispa-ta*, klipplav *Fuscidea cyathoides*, citrongul skivlav *Psilolechia ludda*, Arthrorhaphis *citrinella*, blodlav *Mycoblastus sanguinarius*, grå skivlav *Lecidea lactea*, *L. confluens*, molav *L. lapicida*, *L. fuscocinerea*, *Amygdalaria panaeola*, *Buellia ambigua*, rostkartlav *Rhizocarpon oederi*, *Rhopalospora lugubris*, *Arthonia glaucomaria*, nordlig navellav *Umbilicaria hyperborea*, siktlav *U. torrefacta*, snabellav *U. proboscidea*, sotlav *Cyphelium inquinans*, grön spiklav *Calicium viride*, gulpulvrad spiklav *C. adpersum*, *C. corynellum*, *Chanotheca brunneola*, gryinig nållav *C. chrysocephala*, brun nållav *C. phaeocephala*, ärgnål *C. furfuracea*, sprödlav *Sphaerophorus fragilis* med apotecier och *Leptorhaphis epidermidis*; vid och uti Nacka Damsjö: Vattenstäckra *Oenanthe aquatica*, backs kärvfro *Thlaspi caerulescens*, sylört *Subularia aquatica*, sköldmöja *Ranunculus peltatus*, källarv *Stellaria alsine*, hårslinga *Myriophyllum alterniflorum*, flotagräs *Sparganium gramineum*, igelknopp *S. emersum*, dvärgigelknopp *S. natans*, gropnate *Potamogeton berchtoldii*, stagg Nar-

Ormtunga *Ophioglossum vulgatum*. Teckning: Bengt Nicolson.

du stricta och flytvitmossa *Sphagnum cuspidatum* med kapslar; på bergåsen mellan Damsjön och Hästhagen: vårspärgel *Spergula morisonii*, kanelros *Rosa majalis*, surbjörnbär *Rubus sulcatus*, gullklöver *Trifolium aureum*, mjölon *Arctostaphylos uva-ursi*, lövbinda *Fallopia dumetorum*, lopplummer *Huperzia selago*, plattlum-mer *Diphasiastrum complanatum*, blekbryum *Bryum pallescens*, dvärghedlav *Cetraria odontella*, hedlav *Coelocaulon aculeatum* med apotecier, citrongul skivlav *Psilolechia lucida*, klipplav *Fuscidea cyathoides* och *Lecidea luteoatra*; i ett kärr på bergåsen: hjortron *Rubus chamaemorus* och trådstarr *Carex lasiocarpa*; vid Hästhagen samt mellan Hästhagen och Källtorpssjön: kvastfibbla *Hieracium cymosum*, styvfibblor *Hieracium* grupp *Tridentata*, linnea *Linnaea borealis*, sårläka *Sanicula europaea*, dvärghäxört *Circaea alpina*, vippärt *Lathyrus niger*, grönpyrola *Pyrola chlorantha*, klockpyrola *Pyrola media*, ögonpyrola *Moneses uniflora*, ryl

Chimaphila umbellata, korallrot *Corallorhiza trifida* och därrepe *Lolium temulentum*. Där är, efter en gammal uppgift svärdsyssla *Cephalanthera longifolia* funnen.

Vid Källtorpssjön förekommer: Färgkulla *Anthemis tinctoria*, krissla *Inula salicina*, ängsskära *Serratula tinctoria*, klasefibbla *Crepis praemorsa*, säfferot *Seseli libanotis*, underviol *Viola mirabilis*, norsk fingerört *Potentilla norvegica*, backvicker *Vicia cassubica*, brunklöver *Trifolium spadiceum*, gullklöver *Trifolium aureum*, vargtörel *Euphorbia esula*, sandlök *Allium vineale*, snip *Trichophorum alpinum* och taggstarr *Carex pauciflora*; i en källbäck och på omkringliggande kärrmark i väster från Källtorpssjön: Skogsstjärnblomma *Stellaria longifolia*, repstarr *Carex loliacea* och skärmstarr *C. remota*, sengröe *Poa palustris* och strutbräken *Matteucia struthiopteris*. Ut i bäcken som sammanbinder Källtorpssjön och Nacka-Damsjö, bär stor näckmossa *Fontinalis antipyretica* årligen kapslar. Vid Källtorp växer kärnbjörnmossa *Polytrichum longisetum*, dikesnardia *Nardia scalaris* och jordskapania *Scapania curta*; vid Snörom: Backvial *Lathyrus sylvestris*, skavfräken *Equisetum hyemale* och gräsull *Eriophorum latifolium*.

På våt skogsmark mellan Sandsjön och körvägen till Erstavik påträffas bäckbrämsa *Cardamine amara*, tranbär *Vaccinium oxycoccus*, rosling *Andromeda polifolia*, skärmstarr *Carex remota* och repstarr *C. loliacea*, gyllenmossa *Tomentypnum nitens* med kapslar, stor tujamossa *Thuidium tamariscinum*, källgräsmossa *Brachythecium rivulare* och spärngräsmossa *B. starkei*, myruddmossa *Cinclidium stygium*, filtrundmossa *Rhizomnium pseudopunctatum*, bandpraktmossa *Plagiomnium elatum* och vågig praktmossa *P. undulatum* med kapslar, rosmossa *Rhodobryum roseum* med kapslar, piprensarmossa *Paludella squarrosa* med kapslar, brännmossa *Ceratodon purpureus*, sumpvitmossa *Sphagnum palustre* med kapslar, bäckskapania *Scapania undulata*, rörsvepemossa *Jungermannia leiantha*, terpentinnmossa *Geocalyx graveolens* och dunmossa *Trichocolea tomentella*; på kärrängen kring sandsjön: strandmaskrosor *Taraxacum* sektion *Palustria*, kallgräs *Scheuchzeria palustris*, hjortron *Rubus chamaemorus*, snip *Trichophorum alpinum*, bunkestarr *Carex elata*, *C. canescens* x *dioica* och taggstarr *C. pauciflora*, komossa *Splachnum ampullaceum*, myrnbjörnmossa *Polytrichum strictum* och kärnbjörnmossa *P. longisetum*; på Sandsjöberget: Mörk husmossa *Hylocomium umbratum* med kapslar, mussvansmossa *Isoetium myosuroides* med kapslar, skogstimmia *Timmia austriaca*, krusborstmossa *Kiaeria blyttii* och pigglummersmossa *Barbilophozia attenuata*; på den torra skogsmarken: Vättersos *Lathraea squamaria* och mjölon *Arctostaphylos uva-ursi*.

Vid Strålsjön växer tranbär *Vaccinium oxycoccus*, kallgräs *Scheuchzeria palustris*, vitag *Rhynchospora alba*, snip *Trichophorum alpinum* och bunkestarr *Carex elata*. Vid Erstavik förekommer pukvete *Melampyrum*

arvense, vitstjälksmöja *Ranunculus baudotii*, saltnarv *Spergularia salina*, backvicker *Vicia cassubica*, grönyxne *Coeloglossum viride*, snödroppe *Galanthus nivalis*, norskstarr *Carex mackenziei*, strandråg *Leymus arenarius* och strutbräken *Matteuccia struthiopteris*.

Murgröna *Hedera helix* är för lång tid sedan funnen vilt växande vid Erstavik, men noggrann uppgift om stället saknas.

Tyresö socken, belägen i sydost från Erstavik, är nästan alls icke undersökt i botaniskt hänseende. Endast den uppgiften är bekant, att knippnejlika *Dianthus armeria* skall förekomma därstädes.

Vid Fisksätra under Erstavik växer vattenmynta *Mentha aquatica*; vid Sågtorp: Puktörne *Ononis repens*; vid nedre Kolbotten: Skogsknipprot *Epipactis helleborine*, myggblomster *Hammarbya paludosa*, loppstarr *Carex pulicaris* och repestarr *C. loliacea*; vid Duvnäs: Vejde *Isatis tinctoria*, rödmalva *Malva sylvestris*, svedjenäva *Geranium bohemicum*, källarv *Stellaria alsine*, rödlänke *Peplis portula*, dvärghäxört *Circaea alpina*, norsk fingerört *Potentilla norvegica*, backvial *Lathyrus sylvestris*, gullusern *Medicago falcata*, brunklöver *Trifolium spadiceum*, ryl *Chimaphila umbellata*, källört *Montia fontana*, myggblomster *Hammarbya paludosa*, korallrot *Corallorhiza trifida*, sparris *Asparagus officinalis*, löktåg *Juncus bulbosus*, myskgräs *Hierochloë odorata*, låsbräken *Botrychium lunaria* och ormtunga *Ophioglossum vulgatum*; vid Stubbsund: dybläddra *Utricularia intermedia* och dvärgbläddra *U. minor*, smultronklöver *Trifolium fragiferum*, skörsträfske *Chara globularis*, myggblomster *Hammarbya paludosa*, kärrull *Eriophorum gracile* och *Asplenium septentrionale* x *trichomanes*; vid Långsjön: Backvial *Lathyrus sylvestris*, tranbär *Vaccinium oxycoccus* och repestarr *Carex loliacea*; vid och uti Sqvalten: Dybläddra *Utricularia intermedia*, rosettjungfrulin *Polygala amarella*, storsileshår *Drosera anglica*, *D. anglica* x *rotundifolia* och småsileshår *D. intermedia*, gullpudra *Chrysosplenium alternifolium*, tranbär *Vaccinium oxycoccus*, rosling *Andromeda polifolia*, grönyxne *Coeloglossum viride*, myggblomster *Hammarbya paludosa*, korallrot *Corallorhiza trifida*, kallgräs *Scheuchzeria palustris*, vitag *Rhynchospora alba*, snip *Trichophorum alpinum*, *Carex elata* x *nigra*, taggstarr *C. pauciflora* och repestarr *C. loliacea*, snedbryum *Bryum uliginosum* och komossa *Splachnum ampullaceum*; vid Järta: Ångsklocka *Campanula patula*, körvel *Myrrhis odorata*, åkerkål *Brassica rapa* ssp. *sylvestris*, kantdunört *Epilobium tetragonum*, päron *Pyrus communis*, häckspi-rea *Spiraea salicifolia*, brunklöver *Trifolium spadiceum*, löktåg *Juncus bulbosus* och liten sågmossa *Atrichum tenellum*; uti Järta: Notblomster *Lobelia dortmanna*, sjöranunkel *Ranunculus lingua* och vattenaloe *Stratiotes aloides*.

Enligt en gammal uppgift ska bergjohannesört *Hypericum montanum* vara funnen någonstans mellan Stora Sickla och Skuru.

Vid Ryssviken finns lungört *Pulmonaria obscura*, vattenveronika *Veronica anagallis-aquatica*, plommon *Prunus domestica* ssp. *domestica*, mörk husmossa *Hylocomium umbratum*, pösmossa *Pseudoscleropodium purum*, västlig hakmossa *Rhytidiadelphus loreus*, kalksidenmossa *Taxiphyllum wissgrillii*, mussvansmossa *Isoetecium myosuroides*, blek bägmossa *Lescurea incurvata*, grov fjädermossa *Neckera crispa*, skogsbjörnmossa *Polytrichum formosum*, trubbhättemossa *Orthotrichum obtusifolium* med kapslar, krusig ulota *Ulotia crispa*, ärgmossor *Zygodon* sp., skruvgrimmia *Grimmia funalis*, kruskalkmossa *Tortella tortuosa* med kapslar, mjuk planmossa *Distichium capillaceum*, hållkvastmossa *Dicranum spurium* med kapslar, sågskapania *Scapania umbrosa*; vid Svindersvik: Tusensköna *Bellis perennis*, fläddervänderot *Valeriana sambucifolia*, backsmörblomma *Ranunculus polyanthemos*, lunddra-ba *Draba muralis*, hårslinga *Myriophyllum alterniflorum*, finnoxel *Sorbus hybrida*, krollilja *Lilium marta-gon* och flikklockmossa *Encalypta ciliata*.

Omkring Barnängen förekommer mattram *Tanacetum parthenium*, ulltistel *Onopordum acanthium*, klippfibblor *Hieracium* grupp *Oraeda*, knölklocka *Campanula rapunculoides*, hasselbladsbjörnbär *Rubus wahlbergii*, grendunört *Epilobium roseum*, skogsäv *Scirpus sylvaticus* och knölgröe *Poa bulbosa*. Vårflenört *Scrophularia vernalis*, körvel *Myrrhis odorata*, raps *Brassica napus*, vitsenap *Sinapis alba* och bärmålla *Chenopodium foliosum* är även där påträffade. På Nytorget växer vit kattost *Malva pusilla* och grått saltgräs *Puccinellia distans*; på Katarina kyrkogårdsmur: Silverbryum *Bryum argenteum* med kapslar och murskrummossa *Tortula muralis*. På Bondegatan och i närheten av Mosebacke har mysknäva *Erodium moschatum* och smultronmålla *Chenopodium capitatum* några gånger blivit påträffade.

Litteratur:

Thedenius, K. F. 1859: *Botaniska exkursioner i Stockholmstrakten*. Stockholm.